

частки вкладу цих факторів у формування врожаю соняшнику в Північно-східному регіоні України / В. М. Коритник, М. П. Бондаренко, А. Г. Письменний // Бюлетень Інституту зернового господарства. – Дніпропетровськ, 2001. – № 17. – С. 62-64.

6. Овчарук О.В. Методи аналізу в агрономії та агроєкології: навчальний посібник / Овчарук О.В., Овчарук В.І., Овчарук О.В., Хоміна В.Я., Мостіпан М.І., Кулик Г.А. / за ред. професора В.І. Овчарука. – Кам'янець-Подільський, Харків: Мачулин, 2019 – 364 с.

7. Олексюк О. М. Вплив способів сівби і густоти стояння рослин на урожайність гібридів соняшника в північній частині Степу України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к. с.-г. н. / О. М. Олексюк. – Дніпропетровськ, 2000. – 16 с.

8. Ткалич И. Д., Ткалич Ю. И., Рычик С. Г. Цветок солнца Цветок солнца (основы биологии и агротехники подсолнечника) : монография / – Д., 2011. – 172 с.

9. Андрієнко О. О., Андрієнко А. Л., Жужа О. О. Види та причини вилягання соняшнику – як цьому запобігти // Спецвипуск ж. Пропозиція. Соняшник: прості рішення складних питань. – 2017. – С. 16–28.

10. Орлов А. Подсолнечник. Выращивание, уборка, доработка и использование // ИД "Зерно". – 2013, – 624 с.

11. Гарбар Л. А., Горбатюк Е. М. Особливості формування продуктивності посівів соняшнику // Вісник Полтавської державної аграрної академії 2017. – №1-2. – С. 24-26.

УДК 633.15

ПІДБІР ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ РІЗНИХ ГРУП СТИГЛОСТІ ДЛЯ УМОВ ПІВНІЧНОГО СТЕПУ УКРАЇНИ

Гринчук С., магістр гр. АГ-18М-1,4

E-mail: stanislavgrinchuk@ukr.net

Центральноукраїнський національний технічний університет

В сфері вітчизняного агропромислового виробництва важливе місце у формуванні конкурентоспроможного зернофуражного балансу належить кукурудзі. У світовому землеробстві за посівними площами та валовим збором зерна кукурудза посідає чільне місце поряд з пшеницею та рисом. Але в останні роки на ці культури почали значно впливати кліматичні зміни, які відбуваються у світі.

У 1998 р. за даними Всесвітньої метеорологічної організації середня річна глобальна температура повітря виявилась на 0,7°C вищою порівняно з приземною температурою повітря за період 1961-1998 рр. і становила 15,5°C [1]. Через те, що температура повітря є одним із головних чинників розвитку і

росту фітоценозів, підвищення її внаслідок глобального потепління приведе до прискореного накопичення кількості ефективного тепла, необхідного для проходження фаз розвитку рослин. Отже, з підвищенням температури тривалість міжфазних періодів скорочуватиметься. Коротшим виявиться тривалість вегетаційного циклу сільськогосподарських культур. Збільшення концентрації вуглекислого газу призведе до більш активного росту бур'янів, які будуть випереджати менш чутливі до цього рослини групи С-4 (кукурудза, сорго, просо, цукрові буряки) [2].

З кінця 19-го століття відбулося підвищення глобальної температури повітря Північної півкулі на $0,7^{\circ}\text{C}$. Середня швидкість підвищення глобальної температури до 1970 року складала $0,05^{\circ}\text{C}$ за 10 років, в останнє десятиріччя вона подвоїлася [3, 4].

Клімат України стає менш континентальним і взимку набуває рис клімату західної Європи, що підтверджується зміщенням центрів дії атмосфери, які формують клімат України до сходу приблизно на 10° [5, 6].

З кінця 20-го сторіччя по теперішній час в Україні спостерігається найбільш тривале потепління за весь період інструментальних спостережень за погодою. В середньому за період з 1991 по 2016 рр. середня річна температура повітря в Україні вже перевищила $1,0^{\circ}\text{C}$, а вже 2017 р. на $1,8^{\circ}\text{C}$. З двадцяти найтепліших років за весь час інструментальних спостережень за погодою 18 припадає на період 1989-2017 рр. [7].

В умовах північного Степу України, який відзначається частою повторюваністю посух і нестабільністю посівних площ кукурудзи, технологічні заходи сортової агротехніки гібридів різних груп стиглості відіграють суттєву роль в реалізації біологічного потенціалу продуктивності генотипів, і навіть в умовах посухи створюють сприятливий агротехнічний фон для нормального росту, розвитку й формування урожайності цієї культури [8, 9].

Гібридам різної скоростиглості та продуктивності не підходить однакова агротехніка вирощування. Кукурудза певного біотипу по-різному реагує на умови зовнішнього середовища, змінюючи як продуктивність, так і якість зерна [10-12].

Продуктивність рослин різних груп стиглості неоднакова. При порівнянні гібридів вищою потенційною продуктивністю відзначаються ті, які мають більш потужну кореневу систему та розвинену листкову поверхню. Але урожайність з одиниці площі визначається кількістю рослин та їх індивідуальною продуктивністю [13, 15].

В сучасних умовах виробництва гібриди кукурудзи виступають як самостійний фактор регуляції виробничих витрат, в зв'язку з чим доцільно дотримуватись оптимального співвідношення гібридів різних груп стиглості, яке забезпечує стабільність виробництва продукції, послідовність збирального конвеєра й оптимізацію витрат на післязбиральну доробку вологого зерна. В цьому ракурсі добір гібридів і оптимізація їх структури з точки зору рентабельності виробництва мають безумовні переваги. За результатами досліджень, які базуються на аналізі багаторічних експериментальних даних і розрахунках економічної ефективності, вчені Інституту зернового господарства

УААН прийшли до висновку про модернізацію існуючого співвідношення гібридів різних груп стиглості. В структурі гібридного складу вони пропонують вирощувати 55% скоростиглих форм і 45% більш пізньостиглих. Таке співвідношення є орієнтовним і може змінюватись в залежності від спеціалізації господарств, їх маркетингової спрямованості і економічної ситуації [14, 16].

Таким чином, підвищення урожайності кукурудзи є можливим за використання нових високопродуктивних гібридів, які б забезпечували високу урожайність та якість продукції за рахунок генетичного потенціалу, а також за рахунок якомога нижчих витрат завдяки наявності стійкості, або принаймні толерантності, до основних захворювань. Це дає змогу зекономити за рахунок зниження виробничих витрат на добрива та засоби захисту рослин.

Список використаної літератури

1. Клімат України / За ред. В. М. Ліпінського, В. А. Дячука, В. М. Бабіченко. – К. : Вид-во Раєвського, 2003. – 356 с.
2. Просунко В. П. Наслідки глобального потепління клімату в землеробстві // Пропозиція. – 2004. – № 12. – С. 45–47.
3. Барабаш М. Б. Гребенюк Н. П., Татарчук О. Г. Зміна клімату при глобальному потеплінні // Водне господарство України. – 1999. – № 3. – С. 16–21.
4. Тенденції змін клімату України на початок ХХІ століття // Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2000 році / М-во екології та природних ресурсів. – К.: Вид-во Раєвського, 2001. – С. 92–94.
5. Мартазинова В. Ф., Свердлик Т. А. Крупномасштабная атмосферная циркуляция XX столетия, ее изменения, и современное состояние // Тр. УкрНИГМИ. – М. : Гидрометеоздат, 1998. – Вып. 246. – С. 21–27.
6. Адаменко Т. І. Зміна агрокліматичних умов і їх вплив на зернове господарство України // Матеріали наради-семінару «Погода і зернове господарство України». – Дніпропетровськ, 2004. – С. 3–6.
7. http://www.agroosvita.com/sites/default/files/Conference_FAO_2018/14.03.2018_Plenar.
8. Толорая Т. Р. Влияние агроприемов и метеоусловий на динамику продуктивности гибридов кукурузы различных групп спелости / Т. Р. Толорая // Генетика, селекция и технология возделывания кукурузы. – Майкоп : РИПО Адыгея, 1999. – С. 289–295.
9. Циков В. С. Интенсивная технология возделывания кукурузы / В. С. Циков, Л. А. Матюха. – М. : Агропромиздат, 1989. – 245 с.
10. Сидельникова Н. А., Гуйда Н. И. Чистая продуктивность фотосинтеза растений в гибридах кукурузы различной скороспелости // Генетика, селекция и технология возделывания кукурузы. – Майкоп: РИПО Адыгея, 1999. – С. 324–328.

11. Кислинский К.Н., Гузеев А.А, Кислинский Н.К. Технологические приемы повышения экологической устойчивости гибридов кукурузы // Генетика, селекция и технология возделывания кукурузы. – Майкоп: РИПО Адыгея, 1999. – С. 329–332.

12. Андрієнко О., Андрієнко А., Кузьмич В. Види та причини вилягання кукурудзи – як їм запобігти // "Пропозиція". – № 4. – 2017. – С. 82–88.

13. Адаптивні і ресурсозбережні технології вирощування гібридів кукурудзи: [Моногр.] Ю. М. Пашенко, В. М. Борисов, О. Ю. Шишкіна. – Д.: АРТ-ПРЕС, 2009. – 224 с.

14. Енергозбережні і ресурсощадні технології вирощування кукурудзи / [Лебідь Є. М., Дзюбецький Б. В., Пашенко Ю. М. та ін.]. – Дніпропетровськ : Інститут зернового господарства УААН, 2006. – 32 с.

15. Овчарук О.В. Методи аналізу в агрономії та агроєкології: навчальний посібник / Овчарук О.В., Овчарук В.І., Овчарук О.В., Хоміна В.Я., Мостіпан М.І., Кулик Г.А. / за ред. професора В.І. Овчарука. – Кам'янець-Подільський, Харків: Мачулин, 2019 – 364 с.

16. Пашенко Ю. М. Агрокліматичний потенціал зони Степу, добір гібридів і оптимізація їх структури за групами стиглості / Ю. М. Пашенко // Бюл. Ін-ту зерн. госп-ва УААН. – Дніпропетровськ, 2007. – № 30. – С. 44–51.

УДК: 633.811:631.5 (477.43+477.85)

ІНДИВІДУАЛЬНА ПРОДУКТИВНІСТЬ ШАВЛІЇ ЗАЛЕЖНО ВІД АГРОТЕХНІКИ ВИРОЩУВАННЯ

Грохольська Т.М., аспірант

E-mail: hrokholskat@gmail.com

Подільський державний аграрно-технічний університет

Ефіроолійні рослини привертали до себе увагу людей з давніх часів. У різних куточках світу освоєння культур, що містять ефірні олії відбулося не одночасно. Культивування ефіроносів у нашій країні ми пов'язуємо насамперед з Кримом і відносимо до 1965 року. В цей час було створено інститут ефіроолійних та лікарських рослин (НПО «Ефірмасло»). Сьогодні ефіроолійні культури вирощуються в усіх зонах України. Серед цієї групи культур заслуговує на увагу шавлія мускатна.

У польових дослідженнях, які проводили в 2016-2018 рр. на навчально-дослідних ділянках Новоушицького технікуму Подільського державного аграрно-технічного університету вивчалась шавлія мускатна, зокрема досліджувались строки сівби (1.11, 10.04, 15.04) Результати досліджень свідчать, що строки і спосіб сівби впливали на схожість насіння шавлії мускатної, найвищий показник відмічено за строку сівби 15,04 і за широкорядного способу сівби 45 см – 92,3 %. Максимальні показники